Peranakan beadwork a české skleněné perličky: Poznejte Angeline Kong

Drobné skleněné perličky, propracované vzory a hodiny trpělivé práce. Angeline Kong, singapurská umělkyně specializující se na perličkové výšivky a zakladatelka společnosti Nyonya Needlemwork & Crafts, se věnuje téměř tři desetiletí tradičnímu umění Peranakan beadwork. Prostřednictvím perličkové výšivky uchovává kulturní dědictví Peranakan beadwork. Ve své tvorbě používá především skleněné perličky Preciosa, ale také další české skleněné i vintage perličky.

Umění perličkové výšivky

Když bylo Angeline Kong přibližně šest let, fascinovaly ji perličkami zdobené střevíčky její pratety, které jsou dnes staré zhruba 100 let. Střevíčky se dědily z generace na generaci. Angeline je zdědila jako třetí generace a nyní je předává dál čtvrté generaci pro zachování vzácné rodinné památky. Tehdy ještě netušila, že tyto precizně propracované vzory ji nakonec dovedou k řemeslu, které se stane důležitou součástí jejího života.

Angeline je představitelkou šesté generace komunity Peranakan ze Singapuru. Kultura Peranakan, formovaná prolínáním čínských a místních tradic jihovýchodní Asie, má své vlastní charakteristické oblečení, zvyky a řemesla. K těm nejvýraznějším patří *Peranakan beadwork* – tradiční umění práce se skleněnými perličkami, které se uplatňuje při zdobení oděvů, obuvi i dalších předmětů.

Významné místo v této tradici zaujímají *kasut manek*, střevíčky zdobené propracovanými perličkovými vzory, které se nosí k tradičnímu oděvu *sarong kebaya*. Květiny, ptáci, motýli a další ornamenty vznikají postupným skládáním drobných barevných prvků. Každý detail má své místo a výsledná podoba závisí na zručnosti tvůrce, citlivém výběru barev i pečlivém řemeslném zpracování.

Umění Peranakan beadwork a perličkové výšivky odrážejí čínské, malajské, indické a evropské vlivy. V motivech se prolínají tradiční čínské symboly štěstí, místní textilní tradice i evropské vzory pro vyšívání. Výraznou barevnost a charakteristický třpyt dodávají perličkovým výšivkám skleněné perličky dovážené z Evropy.

Perličkové umění Peranakan zažívalo rozkvět na konci 19. a na počátku 20. století v komunitách napříč regionem - v Singapuru, Melace a Penangu. Ženy z komunity Peranakan, známé jako Nyonya, se tomuto umění učily od svých matek a babiček. Drobné skleněné perličky používaly ke zdobení střevíčků, doplňků i svatebních dekorací. Motivy květin, ptáků a dalších symbolů příznivého osudu vyjadřovaly přání štěstí a prosperity.

Postupem času přispěly ke slábnoucí tradici změny životního stylu a rostoucí dostupnost sériově vyráběné obuvi. Stále méně rodin předávalo dál toto náročné řemeslo, a umění perličkové výšivky se tak ocitlo v ohrožení. Dnes se umělci, lektoři i noví zájemci snaží tuto tradici oživit a uchovat nejen samotné techniky, ale také příběhy a kulturní dědictví, které se s nimi pojí.

Pro Angeline představuje perličková výšivka hluboké pouto s kulturou a dědictvím Peranakan. Každý kousek v sobě nese rodinné vzpomínky, tradiční motivy a příběhy předávané z generace na generaci. Prostřednictvím své tvorby a výuky chce sdílet nejen samotné dovednosti, ale také jejich kulturní význam, který se za nimi skrývá, a povzbuzovat ostatní, aby si tohoto dědictví vážili a šířili ho dál.

Od svatebních střevíčků k celoživotní vášni

K samotnému studiu perličkové výšivky se Angeline dostala v dospělosti. Kolem roku 1997, při přípravách na vlastní svatbu, se začala intenzivněji zajímat o tradiční peranakanské oděvy a střevíčky *kasut manek*. Rozhodla se, že se naučí techniku, která ji tolik přitahovala už v dětství.

Navštěvovala kurzy Bebe Seet, odbornice na peranakanskou módu a tradiční perličkovou tvorbu. Tím začala cesta, která se postupně proměnila v dlouhodobou vášeň.

Po mnoho let se Angeline věnovala řemeslu vedle svého zaměstnání. Perličková výšivka vyžaduje soustředění, přesnost a trpělivost – i zdánlivě jednoduchý motiv může znamenat hodiny práce. Po odchodu do důchodu mohla tvorbě věnovat více času a své zkušenosti začala předávat dalším zájemcům.

Důležitou roli v jejím vztahu k vlastní kultuře sehrála také babička, které říkala *Mahmah*. Často jí připomínala: „Nikdy nezapomeň, že jsi Peranakan."

Tato slova pro Angeline nejsou jen vzpomínkou na rodinu. Odrážejí také její snahu udržovat kulturní dědictví živé a přístupné lidem, kteří se s ním teprve seznamují.

Dvě techniky, jeden cit pro detail

Peranakan beadwork zahrnuje několik technik, mezi nimiž mají významné místo perličková výšivka (*bead embroidery*) a perličkové tkaní (*bead weaving*).

Při perličkové výšivce se drobné skleněné perličky postupně přišívají na podklad a vytvářejí dekorativní vzory. Tradičně se k tomu používal samet. Dnes Angeline přišívá perličky na látku s pravidelnou strukturou, která ji umožňuje přesně počítat jednotlivá vlákna, a vytváří tak vyšívané díly pro tradiční perličkami zdobené střevíčky kasut manek.

Perličkové tkaní naproti tomu umožňuje vytvářet struktury z propojených perliček bez klasického textilního podkladu. V peranakanské tvorbě se využívalo mimo jiné při výrobě dekorativních třásní a svatebních ozdob.

Obě techniky spojuje důraz na přesnost, pravidelnost a harmonii barev. Důležitá je také volba materiálu: velikost, tvar, povrch a barevnost perliček ovlivňují nejen vzhled výsledného díla, ale i možnosti jeho zpracování.

Proč právě české skleněné perličky?

Angeline Kong se věnuje perličkové výšivce Peranakan od roku 1997 a při své tvorbě používá české skleněné perličky, mimo jiné perličky Preciosa Charlotte ve velikosti 13/0. Pracuje také s perličkami ve velikosti 15/0 a s drobnějšími vintage perličkami.

„Pro perličkové výšivky Peranakan nejraději používám perličky Preciosa Charlotte, zvané Šarlotky, ve velikosti 13/0. Tyto broušené perličky mají 1-2 drobné plošky, které vytvářejí jemné odlesky dodávající výšivce charakteristický třpyt. Díky nim mohu dosáhnout lesku, který patří k tradičním výšivkám Peranakan. Nejvíce oceňuji jejich kvalitu, jednotnost a širokou škálu krásných barev, díky nimž vyniknou detaily i preciznost každé výšivky," vysvětluje Angeline Kong.

České sklářství má v oblasti výroby skleněných perliček dlouhou tradici. Evropské skleněné perličky se prostřednictvím obchodních cest dostávaly do jihovýchodní Asie už v minulých staletích, mimo jiné z Benátek a českých zemí. Postupně se staly součástí místních řemeslných tradic a jejich využití ukazuje, jak se materiály a techniky mohou přirozeně propojovat napříč kulturami.

Angeline tak české perličky využívá nejen při tvorbě vlastních děl, ale také při výuce. Jsou součástí materiálů, se kterými pracují její studenti na kurzech a workshopech.

Tradice, která oslovuje i nové publikum

Angeline dnes pořádá workshopy, přednášky a ukázky tradičních technik, a to jak v Singapuru, tak i v zahraničí, osobně i online. Připravila také vlastní sady pro perličkovou tvorbu, aby pomohla zájemcům objevit toto řemeslo a vyzkoušet si ho. Její aktivity zahrnují také výukové kurzy, prodej vybraných materiálů a tvorbu zakázkových perličkových výšivek v tradičním stylu Peranakan.

Pro Angeline je předávání řemesla zásadní součástí jejího poslání. Jejím hlavním cílem je pomáhat oživovat a uchovávat toto krásné, ale postupně mizející umění, které je součástí peranakanského kulturního dědictví. Chce předávat své dovednosti a tradice nové generaci a seznamovat s perličkovou tvorbou stále více lidí.

Všimla si rostoucího zájmu o peranakanskou tvorbu, která si postupně nachází místo za hranicemi svého původního kulturního kontextu. Jedním z pozoruhodných příkladů je korálková helma vytvořená pro jezdce Formule 1 Oscara Piastriho pro Velkou cenu Singapuru. To nabídlo příležitost představit tradiční peranakanské umění širšímu mezinárodnímu publiku prostřednictvím světa Formule 1.

Pro Angeline však zůstává podstatné především předávání řemesla a příběhů, které se za ním skrývají. Každý workshop, každý nový student a každé pečlivě dokončené dílo pomáhají udržovat tradici, jejíž hodnota dalece přesahuje samotnou dekoraci.

Od dětských vzpomínek na perličkové střevíčky své pratety po dnešní výuku a mezinárodní setkávání vede cesta, na níž se propojují rodinné vzpomínky, kulturní identita a skleněné perličky z druhého konce světa. Angeline Kong ukazuje, že tradice nemusí zůstat uzavřená v minulosti. Může se dál rozvíjet, inspirovat nové generace a žít – perličku po perličce.

ZDROJE:

Životopis: https://nyonyaneedlework.com/about-angeline/

Historické zdroje:

National Heritage Board, Nyonya Beadwork and Embroidery, https://www.roots.gov.sg/ich-landing/ich/nyonya-beadwork-and-embroidery;

Peranakan Museum, dekorativní textilie, https://www.nhb.gov.sg/peranakanmuseum/galleries/tpmgallerylevel-3/decorative-textiles;

Peranakan Association Singapore, Peranakan Beading Keeping a Heritage Craft alive, https://www.peranakan.org.sg/theperanakanmagazine/peranakan-beading-keeping-a-heritage-craft-alive/.

National Heritage Board, Craft × Design showcase, Peranakan Beadwork and Embroidery, https://www.nhb.gov.sg/-/media/nhb/files/media/releases/2022/media-release-craft-x-design-showcase.ashx